

Верховний
Суд

ОГЛЯД практики Суду справедливості Європейського Союзу

Рішення за червень 2025 року

Зміст

I. Інституційні положення: Європейський омбудсмен	3
Постанова Загального Суду (Друга Палата) від 17 червня 2025 року, Asociación de ciudadanos contra la corrupción y para la defensa del estado de derecho v Ombudsman, T-615/24	3
II. Сільське господарство та рибальство	6
Рішення Загального Суду (Сьома Палата, розширений склад) від 11 червня 2025 року, Spain v Commission, T-681/22	6
III. Прикордонний контроль, притулок та імміграція: імміграційна політика	10
Рішення Суду справедливості ЄС (Велика Палата) від 03 червня 2025 року, Mirin, C-460/23	10
IV. Судова співпраця у кримінальних справах: Європейська прокуратура	15
Постанова Загального Суду (Шоста Палата) від 06 червня 2025 року, Research Investments and Others v European Public Prosecutor's Office, T-509/24	15
V. Наближення законодавства: торговельна марка Європейського Союзу	18
Рішення Загального Суду (Восьма Палата, розширений склад) від 25 червня 2025 року, Comité interprofessionnel du vin de Champagne and INAO v EUIPO – Nero Lifestyle (NERO CHAMPAGNE), T-239/23	18
VI. Захист споживачів: несправедливі умови	22
Рішення Суду справедливості ЄС (Велика Палата) від 24 червня 2025 року, GR REAL, C-351/23	22
VII. Навколишнє середовище: Директива про охорону природних оселищ та дикої фауни і флори	29
Рішення Суду справедливості ЄС (П'ята Палата) від 12 червня 2025 року, Eesti Suurkiskjad, C-629/23	29

I. Інституційні положення: Європейський омбудсмен

Постанова Загального Суду (Друга Палата) від 17 червня 2025 року, *Asociación de ciudadanos contra la corrupción y para la defensa del estado de derecho v Ombudsman*, T-615/24

[Посилання на повний текст постанови](#)

Позов про скасування – Рішення Омбудсмена про відмову в порушенні розслідування за скаргою – Акт, що не підлягає оскарженню – Часткова явна відсутність юрисдикції – Часткова явна неприйнятність

Розглянувши позов про скасування, відхилений частково на підставі явної відсутності юрисдикції і частково як явно неприйнятний, Загальний Суд уперше з моменту прийняття нового Статуту Європейського омбудсмена в 2021 році¹ вирішив питання щодо того, чи можуть рішення Омбудсмена про відмову в порушенні розслідування за скаргою бути предметом позову про скасування.

Заявник, *Asociación de ciudadanos contra la corrupción y para la defensa del estado de derecho*, є асоціацією за іспанським правом, метою якої є боротьба з корупцією та захист верховенства права.

28 серпня 2024 року заявник подав скаргу на Європейську комісію до Омбудсмена. Омбудсмен повідомила заявника листом від 18 вересня 2024 року, що після розгляду скарги не було виявлено достатньо доказів для порушення розслідування і що провадження за скаргою буде закрито. Отримавши звернення від заявника, Омбудсмен електронним листом від 27 вересня 2024 року та листом від 03 жовтня 2024 року підтвердила свої попередні відповіді й відповіла на прохання заявника про порушення розслідування за власною ініціативою.

Асоціація звернулася з позовом про скасування рішення, викладеного в листі Омбудсмена від 03 жовтня 2024 року.

Висновки Суду

Суд відхилив цей позов про скасування як явно неприйнятний, оскільки оскаржуване рішення не є актом, що підлягає оскарженню для цілей статті 263 ДФЄС.

У зв'язку з цим Суд зазначив, що зі статті 228 ДФЄС та статей 2–4 Регламенту 2021/1163 випливає, що Омбудсмен має розглядати скарги, що стосуються випадків незадовільного управління в діяльності установ, органів, служб або агенцій Європейського Союзу, а також проводити розслідування, які вона

¹ Регламент Європейського Парламенту (ЄС, Євратом) 2021/1163 від 24 червня 2021 року, що встановлює правила та загальні умови виконання обов'язків Омбудсмена (Статут Європейського Омбудсмена) і скасовує Рішення 94/262/ЄОБС, ЄС, Євратом (OJ 2021, L 253, с. 1).

вважає обґрунтованими.² Зокрема, Омбудсмен відхиляє скарги, які не належать до сфери її повноважень або не відповідають певним процесуальним вимогам,³ якщо вона вважає, що скарга є явно необґрунтованою, вона закриває провадження у справі та повідомляє про це скаржника⁴, а якщо вона вбачає для цього підстави, може прийняти рішення про порушення розслідування.⁵ У цьому контексті вона має якнайшвидше поінформувати скаржника про вжиті щодо скарги заходи та може запропонувати скаржнику й відповідній установі, органу, службі або агенції рішення для усунення випадку незадовільного управління, якого стосується скарга; якщо з таким рішенням погоджується відповідна установа, орган, служба або агенція ЄС, вона може закрити провадження у справі.⁶ Якщо факт незадовільного управління виявлено в результаті проведення розслідування, Омбудсмен повідомляє про його результати відповідну установу, орган, службу або агенцію і, за необхідності, надає рекомендації.⁷ Після такого повідомлення відповідна установа, орган, служба або агенція має протягом трьох місяців надіслати Омбудсмену докладний висновок,⁸ після чого Омбудсмен може закрити розслідування та передати відповідній установі, органу, службі або агенції, а в деяких випадках й Європейському Парламенту, звіт, у якому вона може надати рекомендації. Нарешті, Омбудсмен має повідомити скаржника про результати розслідування, отриманий висновок та будь-які рекомендації, викладені у звіті.⁹

Отже, з цих положень випливає, що Омбудсмен лише якнайшвидше інформує скаржника про вжиті щодо його скарги заходи й що у випадку, коли вона виявляє факт незадовільного управління, після передачі справи до відповідної установи, органу, служби чи агенції, вона просто інформує скаржника про результати розслідування та про висновок відповідної установи, органу, служби чи агенції, а також про будь-які рекомендації, надані ними.

Зокрема, після розгляду скарги Омбудсмен не має повноважень вживати обов'язкових заходів, а звіт, який вона надсилає до відповідної установи, органу, служби або агенції, якщо вона виявляє факт незадовільного управління, за визначенням не має жодних правових наслідків для третіх осіб у значенні статті 263 ДФЄС і не є обов'язковим для відповідної установи, органу, служби чи агенції, які мають право, у межах повноважень, наданих їм правом ЄС, самостійно вирішувати, які заходи вжити щодо цього.

Суд дійшов висновку, що обґрунтоване рішення Омбудсмена про закриття розгляду скарги без вжиття подальших заходів щодо неї, зокрема тоді, коли розслідування не було розпочато, не є актом, що може бути оскаржений шляхом подання позову про скасування, оскільки таке рішення не породжує правових наслідків для третіх осіб у значенні статті 263 ДФЄС.

² Стаття 228(1), перший та другий підпункти, ДФЄС.

³ Стаття 2(4) Статуту Омбудсмена.

⁴ Стаття 2(5) цього Статуту.

⁵ Стаття 2(7) та стаття 3(1) цього Статуту.

⁶ Стаття 2(10) цього Статуту.

⁷ Стаття 4(1) цього Статуту.

⁸ Стаття 4(2) цього Статуту.

⁹ Стаття 4(3) цього Статуту.

З тих самих підстав Суд зазначив, що навіть якщо припустити, що, шляхом подання позову про бездіяльність на підставі статті 265 ДФЄС, вимагається визнання того, що Омбудсмен не почав розслідування або не надіслав звіт і рекомендації до Комісії, ці дії не можуть бути предметом позову про бездіяльність відповідно до третього абзацу статті 265 ДФЄС. Позов про бездіяльність має на меті забезпечити відповідальність за неприйняття юридично обов'язкового акта. Омбудсмен не вживає обов'язкових заходів ані щодо скаржника, ані щодо відповідної установи, органу, служби чи агенції.

II. Сільське господарство та рибальство

Рішення Загального Суду (Сьома Палата, розширений склад) від 11 червня 2025 року, *Spain v Commission*, T-681/22

Спільна політика щодо рибальства – Стаття 9 Регламенту (ЄС) 2016/2336 – Імплементацийний регламент (ЄС) 2022/1614 – Методи та критерії визначення районів, де, як відомо, існують або можуть існувати вразливі морські екосистеми – Створення переліку районів, де наявність вразливих морських екосистем є доведеною або ймовірною – Створення буферних зон – Позов про неправомірність – Пропорційність

У контексті двох позовів, що стосувалися скасування Імплементацийного регламенту 2022/1614,¹⁰ Загальний Суд, засідаючи в розширеному складі з п'яти суддів, сформулював критерії для визначення районів, де, як відомо, існують або можуть існувати вразливі морські екосистеми («ВМЕ»), з урахуванням принципів, викладених у Регламенті 2016/2336¹¹ («базовий регламент»).

Регламент № 1380/2013¹² про спільну політику щодо рибальства (СПР) передбачає, *inter alia*, прийняття заходів для збереження та сталого використання морських біологічних ресурсів. У цьому контексті стаття 9(б) базового регламенту передбачає прийняття імплементацийних актів з метою встановлення переліку районів, де, як відомо, існують або можуть існувати ВМЕ («райони ВМЕ»). Відповідно до статті 9(9) базового регламенту, рибальство з використанням донних знарядь лову в таких районах забороняється.

15 вересня 2022 року Європейська комісія шляхом прийняття Імплементацийного регламенту 2022/1614 затвердила такий перелік на підставі двох консультативних документів, виданих Міжнародною радою з дослідження моря (МРДМ).

Королівство Іспанія, кілька іспанських компаній, що володіють риболовними суднами, а також організація виробників рибної продукції, до складу якої входять ці компанії, просили Суд скасувати цей імплементацийний регламент у частині, що стосувалася затвердження зазначеного переліку. На підтримку своїх позовів вони стверджували, по-перше, що імплементацийний регламент порушує базовий регламент і деякі загальні принципи права ЄС, а по-друге, що стаття 9(б) і (9) базового регламенту є недійсною.

У своїх рішеннях Суд відхилив обидва позови в повному обсязі.

¹⁰ Імплементацийний регламент Комісії (ЄС) 2022/1614 від 15 вересня 2022 року про визначення наявних районів глибоководного рибальства та встановлення переліку районів, де, як відомо, існують або можуть існувати вразливі морські екосистеми (OJ 2022 L 242, с. 1).

¹¹ Регламент Європейського Парламенту і Ради (ЄС) 2016/2336 від 14 грудня 2016 року про встановлення особливих умов для риболовлі глибоководних запасів у північно-східній частині Атлантичного океану та положення щодо риболовлі в міжнародних водах північно-східної частини Атлантичного океану, а також скасування Регламенту Ради (ЄС) № 2347/2002 (OJ 2016 L 354, с. 1).

¹² Регламент Європейського Парламенту і Ради (ЄС) № 1380/2013 від 11 грудня 2013 року про спільну політику щодо рибальства і внесення змін до регламентів Ради (ЄС) № 1954/2003 та (ЄС) № 1224/2009, а також скасування регламентів Ради (ЄС) № 2371/2002 і (ЄС) № 639/2004 та Рішення Ради 2004/585/ЄС (OJ 2013 L 354, с. 22).

Висновки Суду

Насамперед Суд розглянув, чи порушила Комісія базовий регламент, принцип пропорційності або принцип недискримінації при встановленні переліку районів ВМЕ в контексті скарг, що стосувалися, з одного боку, впливу певних типів рибальських знарядь, а з іншого боку, методології, що використовувалася для визначення меж цих районів.

Стосовно типів рибальських знарядь Суд передусім розтлумачив статтю 9(6) базового регламенту з метою встановлення критеріїв для визначення районів ВМЕ і визначення того, чи вимагає це положення оцінки значного негативного впливу рибальства в цих районах за допомогою пасивних донних знарядь лову, тобто знарядь лову, зафіксованих в одному місці в морському середовищі. На думку заявників, Комісія повинна була оцінити вплив таких знарядь, оскільки вони мають менший негативний вплив на ВМЕ, ніж рухомі донні знаряддя лову. Крім того, заявники у справі T-781/22 стверджували, що однакове ставлення до пасивних і рухомих знарядь лову без будь-яких об'єктивних підстав порушує принцип недискримінації.

Однак стаття 9(6) базового регламенту не вимагає ні такої оцінки, ні підходу до управління рибними ресурсами або підходу до управління, який включає оцінку наслідків відповідних заходів захисту ВМЕ для рибальської діяльності та економічного і соціального життя.

По-перше, з визначень, наведених у базовому регламенті та Регламенті № 734/2008¹³, випливає, що наявність ВМЕ проявляється або на неї вказують елементи, що стосуються характеру та кількості видів, що потрапляють як у рухомі, так і в пасивні знаряддя лову. Крім того, доведена або ймовірна наявність захищених видів призводить до класифікації відповідних районів як районів ВМЕ, щоб забезпечити їх захист від донних знарядь лову загалом. Отже, район може бути класифікований як район ВМЕ з огляду на значний негативний вплив, що виникає внаслідок використання виключно мобільних донних знарядь лову або використання донних знарядь лову загалом, без можливості поставити під сумнів таку класифікацію стосовно пасивних донних знарядь лову. За таких обставин встановлення переліку таких районів не може залежати від порівняльного аналізу мобільних і пасивних знарядь лову, навіть якщо останні можуть становити менший ризик, ніж мобільні знаряддя лову.

По-друге, з керівних принципів Продовольчої та сільськогосподарської організації ООН (ФАО), на які посилається базовий регламент для цілей щорічної оцінки районів ВМЕ, також випливає, що класифікація морської екосистеми як вразливої не передбачає вивчення негативного впливу пасивних донних знарядь лову, оскільки така класифікація ґрунтується на характеристиках самої екосистеми.

¹³ Регламент Ради (ЄС) № 734/2008 від 15 липня 2008 року про захист вразливих морських екосистем у відкритому морі від шкідливого впливу донних знарядь лову (ОJ 2008 L 201, с. 8), зокрема стаття 2(b) – (d), що стосується понять «ВМЕ», «значний шкідливий вплив» і «донне знаряддя лову».

По-третє, згідно з телеологічним та системним аналізом статті 9(6) базового регламенту, з цього положення не можна зробити висновок, що підхід до управління, який включає вимогу оцінювати наслідки заходів щодо збереження ВМЕ для рибальської діяльності та економічного і соціального життя, повинен застосовуватися щодо встановлення переліку районів ВМЕ. Навпаки, такий підхід є несумісним з поняттям «імплементацийного акта», оскільки він змінював би або доповнював базовий регламент в його основних елементах, що стосуються захисту ВМЕ. Комісія не могла в рамках повноважень, наданих їй для прийняття імплементацийного регламенту, досягти балансу між захистом ВМЕ та іншими цілями СПР.

Далі, наскільки це було доцільно, при складанні переліку районів ВМЕ слід було спиратися на характеристики самих екосистем з урахуванням ризику настання шкоди, пов'язаний зі значним негативним впливом, що загалом виникає внаслідок використання донних знарядь лову, а відсутність аналізу з боку МРДМ і Комісії щодо шкідливого впливу пасивних знарядь лову не становить порушення принципу пропорційності. Нарешті, оскільки конкретний тип використовуваних знарядь лову, мобільних чи пасивних, не визначає позначення цих районів, аргумент про те, що відсутність такого аналізу є дискримінаційною, також не може бути прийнятним.

Стосовно методології, використаної для визначення конкретних районів ВМЕ, Суд не встановив порушення базового регламенту або принципу пропорційності. Вибір методології належить до широких дискреційних повноважень, якими користується Комісія щодо застосування критеріїв для встановлення переліку цих районів. У цій справі немає доказів, які б свідчили про те, що Комісія явно вийшла за межі своїх дискреційних повноважень, використовуючи методологію, враховану МРДМ у своїй рекомендації, або що Комісія не використала найкращу доступну наукову та технічну інформацію.

Суд також відхилив заперечення заявників щодо неправомірності. З одного боку, заявники посилалися на порушення статті 291 ДФЕС, оскільки стаття 9(6) базового регламенту посилається на імплементацийний акт з метою доповнення його істотних елементів. З іншого боку, вони стверджували, що невибіркова заборона на риболовлю з використанням будь-яких донних знарядь лову в районах ВМЕ, передбачена статтею 9(9) цього регламенту, порушує норми СПР, принцип пропорційності й можливе зобов'язання конкретно обґрунтовувати зроблений вибір.

Стосовно питання, чи стаття 9(6) базового регламенту посилається на імплементацийний акт з метою доповнення його істотних або навіть неістотних елементів, варто зазначити, що імплементацийні акти, на які посилається це положення, лише конкретизують райони ВМЕ і таким способом надають конкретного змісту *ratione loci* режиму захисту ВМЕ, прийнятому цією статтею. У цьому контексті істотні елементи, що стосуються визначення і критеріїв ідентифікації ВМЕ, ознак ВМЕ та процедури складання переліку таких екосистем, вже викладені в статті 9 базового регламенту.

Отже, Комісія склала перелік на підставі достатньо чітких і точних критеріїв для ВМЕ відповідно до процедури, також визначеної в базовому регламенті, водночас користуючись певною свободою розсуду, зокрема при встановленні точної методології застосування критеріїв, закріплених законодавцем. Крім того, Комісія діяла в межах своїх повноважень щодо імплементації, а не управління СПР. У цьому контексті вона могла враховувати елементи, пов'язані з промисловими операціями, що здійснювалися з метою оцінки ймовірності (подальшої) наявності ВМЕ.

Щодо невідбиркової заборони, встановленої статтею 9(9) базового регламенту, без урахування, зокрема, її економічних і соціальних наслідків, з Регламенту № 1380/2013 випливає, що довгострокова екологічна стійкість рибальської діяльності передбачає мінімізацію впливу цієї діяльності на морську екосистему шляхом застосування застережного підходу до управління рибальством, а також екосистемного підходу.

При зважуванні інтересів, що є невід'ємною частиною прийняття заходів щодо збереження морських біологічних ресурсів, законодавчий орган має широку свободу розсуду. Його рішення про прийняття таких заходів підлягає перегляду судовою владою ЄС, що має обмежитися встановленням того, чи є вжиті заходи явно помилковими або чи не було допущено зловживання повноваженнями, або чи не перевищив законодавчий орган межі своєї свободи розсуду. Законодавчий орган не зобов'язаний проводити конкретне та обґрунтоване зважування інтересів захисту морського середовища та інтересів осіб, які займаються рибальською діяльністю, а також соціально-економічних аспектів цієї діяльності. У контексті технічних заходів автор заходу не зобов'язаний конкретно обґрунтовувати свій вибір, якщо оскаржуваний захід чітко розкриває основну мету, що переслідується, як у цьому випадку.

На думку Суду, не було доведено, що законодавчий орган явно перевищив межі своїх дискреційних повноважень. Зокрема, заявники не надали достатньо точних і переконливих доказів, щоб встановити, що пасивні знаряддя лову не мають негативного впливу на ВМЕ, тим самим виключаючи, на підставі екосистемного та застережного підходу, ризик, підтверджений науковою літературою, що ці знаряддя лову становлять для ВМЕ, особливо під час їх багаторазового використання та вилучення.

З огляду на наведене, законодавчий орган ЄС, користуючись широкою свободою розсуду в цьому питанні, міг вважати за необхідне, з метою уникнення ризику шкідливого впливу пасивних знарядь лову, незважаючи на ймовірні негативні соціально-економічні наслідки, заборонити рибальство з використанням донних знарядь лову загалом у районах ВМЕ.

III. Прикордонний контроль, притулок та імміграція: імміграційна політика

Рішення Суду справедливості ЄС (Велика Палата) від 03 червня 2025 року, *Mirin*, C-460/23

[Посилання на повний текст рішення](#)

Звернення за попереднім рішенням – Простір свободи, безпеки та правосуддя – Прикордонний контроль, притулок та імміграція – Директива 2002/90/ЄС – Загальний склад злочину сприяння незаконному в'їзду, транзиту та перебуванню – Стаття 1(1)(a) – Тлумачення, що відповідає Хартії основоположних прав Європейського Союзу – Стаття 7 – Повага до приватного і сімейного життя – Стаття 24 – Права дитини – Стаття 52(1) – Втручання в сутність основоположних прав – Стаття 18 – Право на притулок – Особа, яка незаконно ввозить на територію Держави-члена неповнолітніх громадян третіх країн, що супроводжують її та над якими вона здійснює фактичний догляд

На звернення Окружного суду Болоньї (Tribunale di Bologna, Болонья, Італія), Суд справедливості ЄС, засідаючи Великою Палатою, роз'яснив, по-перше, що тлумачення статті 1(1)(a) Директиви 2002/90¹⁴, яке відповідає статтям 7 і 24 Хартії основоположних прав Європейського Союзу («Хартія»), призводить до виключення з кола складу злочину сприяння незаконному в'їзду в значенні статті 1(1)(a) поведінки особи, яка, порушуючи правила, що регулюють перетин кордонів, ввозить на територію Держави-члена неповнолітніх, які є громадянами третьої країни та супроводжують її, і щодо яких вона здійснює фактичний догляд. По-друге, Суд вважав, що ці статті перешкоджають існуванню національного законодавства, яке криміналізує таку поведінку.

27 серпня 2019 року ОВ, громадянка третьої країни, у супроводі двох неповнолітніх, громадян тієї ж третьої країни, пред'явила підроблені паспорти в аеропорту Болоньї (Італія) після прибуття рейсу з третьої країни. Ці діти були її донькою та племінницею, яку було передано під опіку ОВ після смерті її матері.

28 серпня 2019 року ОВ було заарештовано, а двоє дітей поміщено до закладу опіки. Щодо ОВ було порушено провадження в Окружному суді Болоньї, який є судом, що звернувся за попереднім рішенням, за злочин сприяння незаконному в'їзду громадян третіх країн, передбачений статтею 12(1) Уніфікованого закону про імміграцію,¹⁵

¹⁴ Директива Ради 2002/90/ЄС від 28 листопада 2002 року, що визначає сприяння незаконному в'їзду, транзиту та перебуванню (ОJ 2002 L 328, с. 17). Стаття 1 цієї директиви під заголовком «Загальний склад правопорушення» передбачає в пункті 1(a), що кожна Держава-член повинна передбачити відповідне покарання «будь-якій особі, яка навмисно допомагає особі, яка не є громадянином Держави-члена, в'їхати на територію Держави-члена або проїхати транзитом через її територію з порушенням законодавства цієї Держави щодо в'їзду або транзиту іноземців».

¹⁵ Законодавчий декрет № 286 – Уніфікований закон про положення щодо регулювання імміграції та норми, що стосуються статусу іноземців (Decreto legislativo n. 286 – Testo unico delle disposizioni concernenti la disciplina dell'immigrazione e norme sulla condizione dello straniero) від 25 липня 1998 року (GURI № 191 від 18 серпня 1998 року, Звичайний додаток № 139), у редакції, що застосовується до фактів справи в основному провадженні.

який транспонує статтю 1(1)(а) Директиви 2002/90 в італійське законодавство,¹⁶ а також за злочин володіння підробленими документами, передбачений Кримінальним кодексом Італії. Водночас щодо ОВ не було порушено кримінального провадження за стверджуваний незаконний в'їзд на територію Італії.

29 серпня 2019 року на судовому засіданні, що стосувалося обґрунтованості її арешту, перед суддею, відповідальним за кримінальне розслідування в Окрузному суді Болоньї, ОВ заявила, що втекла зі своєї країни походження, щоб уникнути погроз вбивством з боку свого колишнього партнера, і що вона побоюється за фізичну недоторканність неповнолітніх, які її супроводжують.

Суддя, відповідальний за кримінальне розслідування, визнав арешт ОВ обґрунтованим, але відмовив у задоволенні клопотання прокурора про застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою.

09 жовтня 2019 року ОВ звернулася із заявою про надання міжнародного захисту.

З висновків суду, що звернувся за попереднім рішенням, випливає, що неповнолітніх осіб було передано під «відповідальність» і «захист» ОВ. Суд вважав, що поведінка ОВ відповідає складу злочину, передбаченого статтею 12(1) Уніфікованого закону про імміграцію, і не підпадає під виняток, передбачений статтею 12(2) цього закону.¹⁷ Він звернувся з питанням, чи може така поведінка, однак, розглядатися як дія, яку було вчинено з метою «гуманітарної допомоги» в розумінні статті 1(2) Директиви 2002/90,¹⁸ та не підпадати під загальний склад злочину сприяння незаконному в'їзду, передбаченому статтею 1(1)(а) цієї директиви, оскільки має на меті сприяти здійсненню відповідними неповнолітніми їхніх прав, гарантованих Хартією.¹⁹

Зазначивши, що Директива 2002/90 лише передбачає право, а не зобов'язання Держав-членів утримуватися від визнання кримінальним правопорушенням поведінки, спрямованої на сприяння незаконному в'їзду на їхню територію, якщо метою такої поведінки є надання «гуманітарної допомоги», судом, який звернувся за попереднім рішенням, *inter alia*, ставиться питання про чинність статті 1 цієї директиви у світлі Хартії та про тлумачення Хартії з метою визначення того, чи перешкоджає вона застосуванню національних імплементаційних положень.

¹⁶ А також стаття 1(1) Рамкового рішення Ради 2002/946/JHA від 28 листопада 2002 року про посилення кримінально-правової бази для запобігання сприянню незаконному в'їзду, транзиту та перебуванню (ОJ 2002 L 328, с. 1).

¹⁷ Це положення встановлює, що «діяльність з надання допомоги та гуманітарної допомоги, що здійснюється в Італії стосовно іноземних громадян, які її потребують, незалежно від того, чи перебувають вони на території Держави», не становить кримінального правопорушення.

¹⁸ Згідно з цим положенням, «будь-яка Держава-член може вирішити не встановлювати покарання щодо поведінки, визначеної в [статті 1(1)(а)], застосовуючи своє національне законодавство та практику у випадках, коли метою такої поведінки є надання гуманітарної допомоги відповідній особі».

¹⁹ А саме, по-перше, їхнього права на життя, фізичну недоторканність, свободу та безпеку, оскільки ці права перебувають під загрозою в їхній країні походження, по-друге, їхнього права на повагу до сімейного життя, з огляду на батьківські та сімейні зв'язки між ОВ та цими неповнолітніми особами, і, по-третє, їхнього права на притулок у зв'язку з поданням ОВ прохання про надання міжнародного захисту.

Висновки Суду

Суд нагадав, що акт ЄС повинен тлумачитися, наскільки це можливо, згідно з первинним правом у цілому та, зокрема, з положеннями Хартії. З огляду на факти, встановлені в основному провадженні, статті 7, 18 та 24 Хартії²⁰ мають вирішальне значення для відповіді на питання, поставлені національним судом. Крім того, ці питання ґрунтуються на припущенні, що поведінка, яка є предметом основного провадження, підпадає під загальний склад злочину сприяння незаконному в'їзду, як це визначено в статті 1(1)(а) Директиви 2002/90.

Тому Суд розглянув питання, чи має стаття 1(1)(а) Директиви 2002/90, у поєднанні, зокрема, зі статтями 7, 18 та 24 Хартії, тлумачитися в такий спосіб, що поведінка особи, яка, порушуючи правила перетину кордонів, ввозить на територію Держави-члена неповнолітніх громадян третьої країни, які супроводжують її та перебувають під її фактичним доглядом²¹, не підпадає під загальний склад злочину сприяння незаконному в'їзду.

З огляду на своє загальне формулювання стаття 1(1)(а) Директиви 2002/90 може підлягати різним тлумаченням. Попри те, що це положення не містить прямої згадки про поведінку, що є предметом основного провадження, вона також прямо не виключає, як такого, тлумачення, згідно з яким така поведінка підпадає під визначення загального складу злочину, передбачений цим положенням.

Однак останнє тлумачення не може бути прийнятним.

По-перше, це суперечило б цілям Директиви 2002/90. Справді, така поведінка, як поведінка ОВ, не становить сприяння незаконній імміграції, а впливає з прийняття відповідною особою особистої відповідальності у зв'язку з опікою, яку вона здійснює над неповнолітніми.

По-друге, з огляду на статті 7 та 24 Хартії, з урахуванням яких має тлумачитися стаття 1(1)(а) Директиви 2002/90, така поведінка не може підпадати під загальний склад злочину сприяння незаконному в'їзду, навіть якщо ця особа сама незаконно в'їхала на цю територію.

Будь-яке інше тлумачення призвело б до особливо серйозного втручання в право на повагу до сімейного життя та права дитини, закріплені у вищезазначених статтях Хартії, такою мірою, що це підірвало б саму суть цих основоположних прав у значенні статті 52(1) Хартії.

Дійсно, визнання того, що особу може бути покарано лише за те, що вона допомагає неповнолітнім особам, за якими вона фактично доглядає, незаконно в'їхати на територію Держави-члена, підірвало б саму суть таких основоположних прав.

Такими діями особа, така як ОВ, у принципі, лише конкретно виконує обов'язок, що впливає з її особистої відповідальності, заснованої на її родинних зв'язках з цими неповнолітніми, з метою забезпечення захисту та догляду, необхідних для їхнього

²⁰ Які закріплюють, відповідно, право на повагу до сімейного життя, право на притулок та права дитини.

²¹ «Така поведінка».

благополуччя та розвитку. Поведінка цієї особи є конкретним проявом її загальної відповідальності перед цими неповнолітніми.

Отже, якщо не підривати суть прав, закріплених у статтях 7 та 24 Хартії, стаття 1(1)(а) Директиви 2002/90 не може стосуватися забезпечення того, щоб така поведінка, як поведінка ОВ, кваліфікувалася як «сприяння незаконному в'їзду» на цю територію й на цій підставі вважалася кримінальним правопорушенням.

Нарешті, таке тлумачення є необхідним також з огляду на статтю 18 Хартії,²² що застосовується в разі, коли, як у справі ОВ, особа, яка має намір отримати міжнародний захист, після в'їзду на територію відповідної Держави-члена подала заяву про надання міжнародного захисту.

У цьому контексті необхідно визнати право будь-якого громадянина третьої країни подати заяву про надання міжнародного захисту на території Держави-члена, зокрема на її кордонах або в транзитних зонах, навіть якщо він перебуває в цій Державі-члені незаконно, незалежно від перспектив успіху такої заяви. У разі подання такої заяви заявник, як правило, не може вважатися таким, що перебуває на території відповідної Держави-члена незаконно, доки не буде прийнято рішення щодо цієї заяви в першій інстанції, якщо не має бути поставлено під загрозу ефективність права на притулок, гарантованого статтею 18 Хартії. Заходи, які без обґрунтованих підстав змушують громадянина третьої країни відмовитися від подання заяви про надання міжнародного захисту до компетентних органів влади, також можуть підрвати ефективність права на притулок.

У цій справі ОВ користується правами, що випливають з подання такої заяви, і її не може бути піддано кримінальному покаранню ні за власний незаконний в'їзд на територію Італії, ні за те, що на момент в'їзду її супроводжували дочка та племінниця, за якими вона фактично доглядає.

Суд вважав, що за таких обставин немає необхідності розглядати питання про чинність статті 1 Директиви 2002/90 або тлумачити статтю 1(2) цієї директиви, яка стосується звільнення від кримінальної відповідальності у випадках, коли метою відповідної поведінки є надання гуманітарної допомоги відповідній особі.

Крім того, з огляду на сумніви суду, що звернувся за попереднім рішенням, щодо сумісності з правом ЄС національної норми, що транспонує, *inter alia*, статтю 1(1)(а) Директиви 2002/90 в італійське законодавство, Суд нагадав, що при впровадженні заходів з перенесення директиви в національне законодавство суди Держав-членів повинні не тільки тлумачити своє національне законодавство у відповідності до цієї директиви, але й забезпечити, щоб вони не спиралися на тлумачення директиви, яке суперечить основним правам, захищеним правопорядком ЄС, або іншим загальним принципам, визнаним правом ЄС.

Відповідно, при транспонуванні статті 1(1)(а) Директиви 2002/90, яка має на меті чітко визначити склад злочину сприяння незаконній імміграції, Держави-члени

²² Згідно з цим положенням, право на притулок має бути гарантоване з належним дотриманням норм Женевської конвенції та відповідно до ДЄС і ДФЄС. Держави-члени повинні дотримуватися цих норм при імplementації як Директиви 2002/90, так і Рамкового рішення 2002/946.

не можуть закріплювати у своєму національному законодавстві норми, які виходять за межі складу цього злочину, визначеного цією нормою, шляхом включення до нього дій, які не підпадають під його визначення, що є порушенням статей 7 і 24 та статті 52(1) Хартії.

Крім того, статті 7 та 24 Хартії є достатніми самі по собі й не потребують уточнення положеннями права ЄС або національного права для надання особам прав, на які вони можуть посилатися як такі. Отже, якщо суд, що звернувся за попереднім рішенням, визнає, що тлумачення його національного законодавства відповідно до права ЄС є неможливим, він повинен забезпечити в межах своєї юрисдикції судовий захист осіб, що їх стосуються ці статті, та гарантувати їхню повну ефективність, не застосовуючи, у разі необхідності, статтю 12 Уніфікованого закону про імміграцію.

IV. Судова співпраця у кримінальних справах: Європейська прокуратура

Постанова Загального Суду (Шоста Палата) від 06 червня 2025 року, *Research Investments and Others v European Public Prosecutor's Office*, T-509/24

[Посилання на повний текст постанови](#)

Посилена співпраця щодо створення Європейської прокуратури – Листи Європейського делегованого прокурора – Стаття 42(1) – (3) Регламенту (ЄС) 2017/1939 – Відсутність юрисдикції

Своєю постановою Загальний Суд відхилив позов²³, поданий компаніями «Research Investments s. r. o.», «Areál Zákolany s. r. o.» та «Simon Cihelník», через відсутність юрисдикції. Заявники просили скасувати три листи Чеського європейського делегованого прокурора («оскаржувані листи»), якими Чеський європейський делегований прокурор відповів на листи, надіслані заявниками до Європейської прокуратури. Відповідно до правил розподілу юрисдикції між судами ЄС та національними судами щодо судового перегляду процесуальних актів Європейської прокуратури, викладених у Регламенті 2017/1939²⁴ та які передбачають юрисдикцію судів ЄС, відповідно до статті 263 ДФЄС, лише щодо рішень Європейської прокуратури про закриття справи²⁵, Суд постановив, що оскаржувані листи не можуть розглядатися ним як такі і що, отже, він не має юрисдикції щодо позову проти Європейської прокуратури.

Після розслідування, проведеного Європейською прокуратурою, щодо ймовірних злочинів, пов'язаних із шахрайством із субсидіями, заподіянням шкоди фінансовим інтересам Європейського Союзу та відмиванням грошей, заявникам у червні 2022 року за рішенням чеського європейського делегованого прокурора було висунуто звинувачення, і справа була передана до чеського суду, що має територіальну юрисдикцію. У серпні 2024 року заявники надіслали до Європейської прокуратури три листи, в яких вони, серед іншого, стверджували, що вона не має компетенції вести вищезгадану справу. Крім того, заявники просили Європейську прокуратуру діяти відповідно до Регламенту 2017/1939²⁶ та ухвалити рішення про закриття справи або зупинення провадження, без ухвалення якого вони будуть зобов'язані подати позов до Суду відповідно до статті 265 ДФЄС або статті 263 ДФЄС.

Оскаржуваними листами чеський європейський делегований прокурор повідомив заявників, що він розглядає їхні листи як частину їхнього захисту у кримінальному провадженні, що розглядається чеським судом, і що вони будуть

²³ Позов про скасування, поданий на підставі статті 263 ДФЄС.

²⁴ Регламент Ради (ЄС) 2017/1939 від 12 жовтня 2017 року про впровадження посиленої співпраці щодо створення Європейської прокуратури (OJ 2017 L 283, с. 1).

²⁵ У тій частині, у якій вони оскаржуються безпосередньо на підставі права ЄС (стаття 42(3) Регламенту 2017/1939).

²⁶ Заявники посилаються у цьому відношенні на статтю 22(1) та (3), статтю 25(3)(а) та статтю 39 Регламенту 2017/1939.

надіслані до цього суду. Більше того, прокурор заявив, що статті 265 та 263 ДФЄС не застосовуються в цій справі через правила, що застосовуються до судового перегляду процесуальних заходів, вжитих Європейською прокуратурою.

У цьому контексті заявники просили скасувати оскаржувані листи, стверджуючи, що вони є «рішеннями *sui generis* про закриття справи», законність яких має бути перевірена Судом відповідно до «широкого» тлумачення статті 42(3) Регламенту 2017/1939.

Висновки Суду

Як попереднє зауваження Суд зазначив, що відповідно до статті 86(3) ДФЄС Регламент про створення Європейської прокуратури встановлює, серед іншого, правила, що застосовуються до судового перегляду процесуальних заходів, вжитих нею під час виконання своїх функцій. У зв'язку з цим механізм, передбачений законодавцем для забезпечення перегляду процесуальних актів Європейської прокуратури, передбачений статтею 42 Регламенту 2017/1939, є механізмом *sui generis*, який має на меті забезпечити ефективні засоби правового захисту відповідно до другого підпункту статті 19(1) ДЄС.

Отже, з пунктів 1 та 2 статті 42 однозначно видно, що виключна юрисдикція розглядати та визначати процесуальні акти Європейської прокуратури, спрямовані на створення юридичних наслідків для третіх осіб, надається національним судам,²⁷ окрім винятків, передбачених статтею 42(3) та (8) цього регламенту, і що лише у порядку попереднього рішення Суд Європейського Союзу покликаний приймати рішення щодо (i) дійсності цих актів з урахуванням положень права ЄС та (ii) тлумачення або дійсності положень Регламенту 2017/1939.²⁸

Що стосується винятків з виключної компетенції національних судів, передбачених статтею 42(1) Регламенту 2017/1939, пункт 3 цієї статті прямо передбачає юрисдикцію суду ЄС відповідно до статті 263 ДФЄС лише щодо рішень Європейської прокуратури про закриття справи, якщо вони оскаржуються безпосередньо на підставі права ЄС.²⁹

²⁷ Стаття 42(1) Регламенту 2017/1939 передбачає, серед іншого, що процесуальні дії Європейської прокуратури, які мають на меті створити юридичні наслідки для третіх осіб, підлягають перегляду компетентними національними судами відповідно до вимог та процедур, встановлених національним законодавством.

²⁸ Стаття 42(2) Регламенту 2017/1939 зазначає, що Суд Європейського Союзу має юрисдикцію, відповідно до статті 267 ДФЄС, приймати попередні рішення (i) щодо дійсності процесуальних актів Європейської прокуратури, якщо таке питання дійсності порушено перед будь-яким судом або трибуналом держави-члена безпосередньо на підставі права ЄС, (ii) щодо тлумачення або дійсності положень права ЄС, включаючи Регламент 2017/1939, та (iii) щодо тлумачення статей 22 та 25 цього регламенту щодо будь-якого конфлікту компетенції між Європейською прокуратурою та компетентними національними органами.

²⁹ Крім того, стаття 42(8) Регламенту 2017/1939 передбачає судовий перегляд Судом Європейського Союзу відповідно до статті 263 ДФЄС рішень Європейської прокуратури, які впливають на права суб'єктів даних згідно з Розділом VIII цього регламенту, та рішень Європейської прокуратури, які не є процесуальними актами, таких як рішення Європейської прокуратури щодо права публічного доступу до документів, або рішення про звільнення європейських делегованих прокурорів, прийняті відповідно до статті 17(3) цього регламенту, або будь-які інші адміністративні рішення.

Однак у цій справі оскаржувані листи не можна розглядати, навіть опосередковано, як рішення про закриття справи.³⁰ Отже, Суд не має юрисдикції перевіряти їх законність відповідно до статті 42(3) Регламенту 2017/1939.

Цей висновок не ставиться під сумнів аргументами заявників щодо широкого тлумачення останнього положення, згідно з яким оскаржувані листи є «рішеннями *sui generis* про закриття справи».

Звернення до широкого тлумачення можливе лише тією мірою, якою воно сумісне з формулюванням положення, про яке йде мова, і навіть принцип тлумачення відповідно до правила вищої обов'язкової сили не може служити підставою для тлумачення, яке є *contra legem*. Навіть якби оскаржувані листи були еквівалентні рішенням *sui generis* про закриття справи, що не було продемонстровано в цій справі, «широке» тлумачення статті 42(3) Регламенту 2017/1939 призвело б до того, що дії, які не підпадають під сферу застосування випадків, зазначених у статті 39 цього Регламенту, класифікувалися б як «рішення *sui generis* про закриття справи», що підірвало б систему судового перегляду, передбачену статтею 42 цього Регламенту.

³⁰ У значенні статті 39 Регламенту 2017/1939.

V. Наближення законодавства: торговельна марка Європейського Союзу

Рішення Загального Суду (Восьма Палата, розширений склад) від 25 червня 2025 року, *Comité interprofessionnel du vin de Champagne and INAO v EUIPO – Nero Lifestyle (NERO CHAMPAGNE)*, T-239/23

[Посилання на повний текст рішення](#)

Торгова марка ЄС – Провадження щодо розгляду заперечення – Заявка на словесну торгову марку ЄС NERO CHAMPAGNE – Більш раннє захищене позначення походження «Champagne» – Відносна підстава для відмови – Стаття 8(6) Регламенту (ЄС) 2017/1001 – Стаття 103(2)(a) та (c) Регламенту (ЄС) № 1308/2013 – Торгова марка, що містить захищене позначення походження – Продукти, що відповідають специфікації продукту із захищеним позначенням походження – Обов'язок щодо обґрунтування – Стаття 94 Регламенту 2017/1001

У своєму рішенні Загальний Суд вирішив, по-перше, питання застосування статті 103(2)(a)(ii) Регламенту № 1308/2013,³¹ щодо безпрецедентного питання можливого використання репутації захищеного позначення походження (protected designation of origin, PDO), коли торгова марка, що містить це PDO, обмежує свою реєстрацію продуктами, що відповідають специфікації PDO, про яке йде мова, та послугами, що стосуються таких продуктів, та, по-друге, статті 103(2)(c) Регламенту № 1308/2013 щодо можливості того, що торгова марка, що містить PDO, може містити хибне або оманливе позначення.

19 лютого 2019 року компанія «Nero Lifestyle Srl» подала до Відомства інтелектуальної власності Європейського Союзу (EUIPO) заявку на реєстрацію словесного знака «NERO CHAMPAGNE» як торгової марки ЄС для різних товарів та послуг.³² Кілька місяців потому, 02 серпня 2019 року, Comité interprofessionnel du vin de Champagne (Міжпрофесійний комітет вина регіону Шампань) та L'Institut national de l'origine et de la qualité (Національний інститут походження та якості, INAO), заявники, подали заперечення проти реєстрації заявленого знака на основі PDO «Champagne», зареєстрованого в Європейському Союзі для вина з 18 вересня 1973 року.

Відділ з питань заперечень EUIPO частково задовольнив заперечення на підставі статті 103(2)(c) Регламенту № 1308/2013 щодо деяких послуг та відхилив заперечення щодо інших товарів та послуг.

³¹ Регламент Європейського Парламенту та Ради (ЄС) № 1308/2013 від 17 грудня 2013 року про створення спільної організації ринків сільськогосподарської продукції та скасування Регламентів Ради (ЄЕС) № 922/72, (ЄЕС) № 234/79, (ЄС) № 1037/2001 та (ЄС) № 1234/2007 (OJ 2013 L 347, с. 671).

³² Більш конкретно, він охоплював товари та послуги класів 33, 35 та 41 Ніццької угоди про Міжнародну класифікацію товарів і послуг для цілей реєстрації знаків від 15 червня 1957 року, з переглядом та змінами.

Рішенням від 17 лютого 2023 року («оскаржуване рішення») Апеляційна рада EUIPO, розглянувши апеляцію заявників, частково скасувала рішення Відділу з питань заперечень у частині, в якій він відхилив заперечення щодо деяких послуг, і, як наслідок, задовольнила заперечення щодо цих послуг. Однак, вона відхилила заперечення щодо інших товарів і послуг, що стосуються продуктів, що відповідають специфікації PDO «Champagne».

Саме в цьому контексті Загальний Суд розглянув заяву про скасування та зміну рішення Апеляційної ради в частині, в якій вона відхилила заперечення.

Висновки Суду

По-перше, Суд зазначив, що стаття 102(1) Регламенту № 1308/2013 принципово не забороняє торговельній марці містити або складатися з PDO. Реєстрація такої марки може бути відхилена або визнана недійсною лише у двох ситуаціях, а саме: якщо PDO не відповідає відповідній специфікації продукту, або якщо його використання підпадає під дію статті 103(2) цього Регламенту. Остання стаття містить вичерпний перелік практик, від яких захищені PDO. Зокрема, стаття 103(2)(a)(ii) спрямована на захист PDO від будь-якого прямого чи непрямого комерційного використання, якщо це використання експлуатує репутацію PDO.

Таким чином, зі спільного тлумачення статті 102(1) та статті 103(2) Регламенту № 1308/2013 видно, що ці положення не перешкоджають реєстрації торговельної марки, яка містить або складається з PDO як такого, за винятком випадків, коли така реєстрація підпадає під дію однієї з вищезазначених ситуацій.

По-друге, Суд вирішив питання щодо «теорії обмеження»³³, яку Апеляційна рада застосувала в оскаржуваному рішенні. Згідно з цією теорією, по суті робиться припущення, що марка, яка містить PDO, не може в принципі експлуатувати репутацію цього PDO, коли ця марка зареєстрована виключно для продуктів, що відповідають специфікації цього PDO, та для послуг, що стосуються таких продуктів.

³³ Ця теорія бере свій початок у Керівних принципах EUIPO щодо експертизи торговельних марок Європейського Союзу (Частина С (Заперечення), Розділ 6 (Географічні зазначення), пункт 3.1.3 (Обмеження обсягу захисту географічних зазначень на відносних підставах)). Згідно з цими рекомендаціями, «якщо специфікація заявки [на торговельну марку] обмежена стосовно товарів, ідентичних продукту, на який поширюється [PDO або PGI*], товарами, що відповідають специфікації відповідного [PDO або PGI], функція відповідного [PDO або PGI] захищається стосовно цих товарів. Це пояснюється тим, що заявка [на торговельну марку] охоплює лише товари певного географічного походження та пов'язані з ними особливі якості. Отже, заперечення проти заявки [на торговельну марку], яке було належним чином обмежене, не буде успішним».

* Прим. перекладача – PGI (Protected Geographical Indication), або «Захищене географічне зазначення», у сфері торгових марок означає, що продукт має певні характеристики, які пов'язані з його географічним походженням. Це означає, що принаймні один з етапів виробництва або переробки продукту відбувається в певній географічній місцевості, і це впливає на властивості продукту. PGI гарантує, що продукт має зв'язок з певним місцем, а його якість і репутація обумовлені саме цим географічним походженням. PGI відрізняється від PDO тим, що для PDO вимагається, щоб всі етапи виробництва продукту відбувалися в одному і тому ж місці, тоді як для PGI достатньо, щоб хоча б один етап був пов'язаний з географічним місцем.

Однак Суд зазначив, що оскаржуваному рішенню бракує ясності в застосуванні цієї «теорії обмеження», зокрема щодо характеру припущення про те, що репутація PDO не експлуатувалася. Таким чином, Суд будував свої міркування навколо двох можливих сценаріїв: по-перше, це неспростовне припущення, і, по-друге, воно є спростовним.

Щодо першої можливості, Суд зазначив, що Апеляційна рада встановила, що стаття 103(2) Регламенту № 1308/2013 не застосовується, оскільки заявка на реєстрацію марки стосується продуктів, які відповідають специфікації PDO, та послуг, пов'язаних з такими продуктами. Однак ситуації, перелічені у статті 103(2) цього Регламенту, не поширюються на продукти, які не відповідають специфікації. Стаття 103(2)(a)(ii) не уточнює, що вона застосовується лише до використання відповідного PDO для порівнюваних продуктів або для товарів і послуг, які не відповідають специфікації цього PDO. Таким чином, ніщо у формулюванні статті 103(2)(a)(ii) та (b)–(d) цього Регламенту не вказує на те, що передбачені в ній ситуації не можуть застосовуватися до використання PDO щодо продуктів, які відповідають специфікації цього PDO.

Відповідно, Суд вважав, що на статтю 103(2)(a)(ii) Регламенту № 1308/2013 можна посилалися для заперечення реєстрації марки, яка містить або складається з PDO, незважаючи на те, що товари та послуги, пов'язані з такими товарами, на які поширюється заявка на марку, відповідають специфікації відповідної PDO. У зв'язку з цим Апеляційна рада мала провести аналіз, щоб оцінити, чи використовувала заявка на марку репутацію цього PDO, а саме, чи використання цього PDO мало на меті незаконне використання його репутації.

Таким чином, Суд вважав, що Апеляційна рада, застосувавши неспростовне припущення, допустилася юридичної помилки при тлумаченні статті 103(2)(a)(ii) Регламенту № 1308/2013.

Щодо можливості спростування припущення про те, що репутація PDO не використовувалася, Суд зазначив, що можна припустити, що торгова марка, яка містить або складається з PDO, зареєстрована виключно для продуктів, що відповідають специфікації цього PDO, або для пов'язаних з ним послуг, не буде неправомірно використовувати репутацію цього PDO у значенні статті 103(2)(a)(ii) Регламенту № 1308/2013, оскільки вона вважатиметься такою, що використовується на ринку лише для продуктів, що відповідають стандартам якості, що стосуються цього PDO, або для послуг, що стосуються таких продуктів. Однак це припущення може бути спростоване, якщо можна продемонструвати на основі конкретних, обґрунтованих та послідовних елементів, що дана торгова марка може неправомірно використовувати репутацію PDO, навіть якщо вона охоплює лише продукти, що відповідають специфікації цього PDO, або пов'язані з ним послуги. Тоді арбітражні органи EUIPO повинні з'ясувати, чи дозволяють такі елементи спростувати це припущення.

Отже, Суд зазначив, що в тій мірі, в якій оскаржуване рішення тлумачиться як таке, що застосувало спростовне припущення, воно не містить правової помилки.

Однак доречно розглянути, чи Апеляційна рада достатньою мірою виклала причини, які привели її до висновку, що це припущення не було спростоване в цій справі.

Суд зазначив, що на стадії адміністративної процедури були виявлені різні елементи, які вказують на те, що заявлена торгова марка може експлуатувати репутацію PDO «Champagne». Ці елементи включають, зокрема, видатну репутацію PDO «Champagne», той факт, що заявлена марка є словесною, а тому може використовуватися на ринку багатьма різними способами, зокрема таким чином, що суперечить цілям PDO, та, крім того, аргументи, що стосуються маркування товарів, що продаються Nero Lifestyle.

Таким чином, Суд вважав, що, не надавши достатнього пояснення, як вказані елементи не змогли спростувати припущення у цій справі, Апеляційна рада не виконала свого обов'язку щодо обґрунтування.

Таким чином, Суд скасував рішення Апеляційної ради в тій частині, в якій остання відхилила подану до неї апеляцію.

Нарешті, Суд розглянув, чи можна сприймати заявлений знак, назва якого містить PDO «Champagne», як такий, що містить хибне або оманливе позначення у значенні статті 103(2)(с) Регламенту № 1308/2013.³⁴ По-перше, Суд зазначив, що слово «nero» використовується в назві кількох відомих італійських сортів винограду та в назві багатьох сортів виноградної лози. Отже, відповідна громадськість може бути введена в оману, думаючи, що заявлений знак асоціюється з відповідним сортом винограду шампань.

По-друге, слово «nero» буде сприйматися відповідною італомовною публікою як «чорний». Таким чином, відповідна публіка може бути введена в оману щодо кольору шампанського вина, що продається під заявленою маркою, думаючи, що це новий сорт шампанського, а саме «чорне шампанське», навіть якщо згідно зі специфікацією PDO шампанське може бути лише білим або рожевим. Відповідно, Суд вважав, що Апеляційна рада допустилася помилки в оцінці, вважаючи, що заявлена марка не підпадає під дію статті 103(2)(с) Регламенту № 1308/2013.

Таким чином, Суд здійснив свої повноваження щодо внесення змін та задовольнив заперечення щодо товарів та послуг, про які йде мова, включаючи «Вино, що відповідає специфікаціям [PDO] "Champagne"», що належить до класу 33.

³⁴ Стаття 103(2)(с) Регламенту № 1308/2013 має на меті захистити PDO та PGI від «будь-яких інших неправдивих або оманливих зазначень щодо походження, місця виготовлення, характеру або основних якостей продукту, на внутрішній або зовнішній упаковці, рекламних матеріалах або документах, що стосуються відповідного винного продукту, а також на упаковці продукту в тарі, що може створити помилкове враження щодо його походження».

VI. Захист споживачів: несправедливі умови

Рішення Суду справедливості ЄС (Велика Палата) від 24 червня 2025 року, GR REAL, C-351/23

[Посилання на повний текст рішення](#)

Звернення за попереднім рішенням – Захист прав споживачів – Несправедливі умови споживчих договорів – Директива 93/13/ЄЕС – Стаття 6(1) – Стаття 7(1) – Договір споживчого кредиту – Договір, забезпечений обтяженням нерухомого майна, що становить сімейне житло споживача – Дострокове стягнення кредиту – Позасудовий продаж цього нерухомого майна з аукціону – Національне законодавство, що дозволяє здійснювати цей продаж без попередньої перевірки судом відповідного боргу – Підстави для анулювання цього продажу, що виключають наявність несправедливих умов – Ефективність захисту, наданого споживачам – Статті 7 та 47 Хартії основоположних прав Європейського Союзу

За результатами розгляду звернення за попереднім рішенням від *Krajský súd v Prešove* (Регіональний суд, м. Прешов, Словацька Республіка), Суд у складі Великої Палати, ухвалив рішення щодо захисту, що надається споживачам Директивою 93/13,³⁵ у її поєднанні зі статтями 7 та 47 Хартії, які закріплюють основоположні права на житло та ефективний судовий захист,³⁶ у контексті спору між двома споживачами, з одного боку, та переможцем торгів за сімейне житло цих споживачів, з іншого боку, щодо (i) виселення таких споживачів з цього житла після його придбання переможцем торгів та (ii) зустрічного позову, в якому ці споживачі оскаржували законність передачі права власності на це нерухоме майно. Суд також розглянув умови, за яких позасудове провадження щодо стягнення іпотеки, після його початку, має продовжуватися для дотримання цих основоположних прав та вимог, передбачених Директивою 93/13.

07 квітня 2011 року відповідачі PO та RT уклали кредитний договір зі Словацькою кредитною установою («банк») на суму 63 000 євро, що підлягала щомісячному погашенню. Остаточний платіж за цим кредитним договором мав бути здійснений 20 січня 2030 року. Умова, що містилася у загальних умовах, що застосовувалися банком, передбачала дострокове погашення у разі затримки платежу. Кредитний договір передбачав іпотеку на сімейний будинок цих відповідачів.

03 листопада 2016 року, через затримку сплати відповідачами щомісячних платежів, банк оголосив позику такою, що має бути негайно погашена, та зажадав від цих відповідачів сплати повністю решти суми, належної за цим кредитним договором. Він також подав заяву про звернення стягнення на передане в іпотеку нерухоме майно шляхом його позасудового продажу з аукціону.

³⁵ Директива Ради 93/13/ЄЕС від 05 квітня 1993 року про несправедливі умови споживчих договорів (ОJ 1993 L 95, с. 29).

³⁶ Стаття 7 Хартії основоположних прав Європейського Союзу («Хартія»), що стосується поваги до приватного та сімейного життя, гарантує право на житло, тоді як стаття 47 Хартії передбачає право на ефективний судовий захист.

21 квітня 2017 року відповідачі в основному провадженні подали позов до Okresný súd Prešov (Окружний суд, м. Прешов, Словацька Республіка) з проханням зобов'язати банк утриматися від звернення стягнення на іпотечне майно та, як тимчасовий захід, зупинити стягнення на це майно до остаточного завершення основного провадження.

25 квітня 2017 року відбувся перший раунд аукціону, на якому не було зроблено жодної пропозиції ціни.

Рішенням від 26 травня 2017 року Окружний суд відхилив клопотання відповідача про вжиття тимчасового заходу. Ці відповідачі подали апеляцію на це рішення до Регіонального суду. 18 липня 2017 року, до того, як цей суд зміг ухвалити своє рішення, відповідне нерухоме майно було придбано у другому раунді аукціону заявником, компанією «GR REAL», яка працює, зокрема, у секторі кредитування, а також управління та обслуговування нерухомого майна. Цей продаж відбувся, незважаючи на те, що РО заперечував проти звернення стягнення на спірне іпотечне майно на тій підставі, що судове провадження, спрямоване на запобігання цьому стягненню, все ще тривало, і що як організатор аукціону, так і переможець торгів були повідомлені про наявність судового оскарження щодо стягнення.

09 серпня 2017 року Регіональний суд скасував постанову від 26 травня 2017 року та постановив переглянути клопотання відповідачів про застосування тимчасового заходу, зокрема, на тій підставі, що Окружний суд повинен був розглянути заперечення відповідача щодо відсутності угоди про дострокове виконання.

19 грудня 2017 року відповідачі відкликали позов, поданий 21 квітня 2017 року, у зв'язку з продажем відповідного нерухомого майна. Відповідно, 11 січня 2018 року Окружний суд заклав провадження у справі.

Після відмови відповідачів звільнити відповідне нерухоме майно, яке було їхнім єдиним місцем проживання та яке вони займали зі своїми дітьми, двоє з яких були неповнолітніми, заявник звернувся до Окружного суду з позовом про виселення. Відхилення цього позову цим судом було підтверджено в апеляційному порядку Регіональним судом Прешова.

Постановою від 08 квітня 2021 року Najvyšší súd Slovenskej republiky (Верховний Суд Словацької Республіки) скасував рішення обох цих судів та повернув справу до Окружного суду для того, щоб останній суд розглянув питання про право власності заявника. Окружний суд Прешова задовольнив позов заявника та зобов'язав відповідачів звільнити відповідне майно, відхиливши їхню заяву про оскарження законності продажу цього майна.

Як заявник, так і відповідачі оскаржили це рішення до Регіонального суду. У цьому суді відповідачі стверджували про порушення їхніх прав як споживачів та права на житло.

Регіональний суд вирішив звернутися до Суду справедливості ЄС із зверненням за попереднім рішенням, у якому порушив низку питань. По-перше, він висловив сумніви щодо відповідності пункту про прискорення виконання у спірному кредитному договорі вимозі прозорості, враховуючи, що цей пункт був включений до загальних

умов банку, але нібито не був доведений до відома відповідачів. По-друге, цей суд порушив питання про те, чи користується, згідно з Директивою 93/13, переможець торгів за нерухоме майно у позасудовому продажу на аукціоні, поінформований про незавершене судове провадження щодо дійсності пункту, на якому ґрунтувався цей продаж, абсолютним захистом, чи цей захист може бути обмежений, враховуючи, зокрема, проактивну поведінку відповідних споживачів, які намагалися захистити себе від такого примусового виконання, стверджуючи, що цей пункт є несправедливим, а також сумніви щодо добросовісності цієї компанії.

Висновки Суду

По-перше, Суд розглянув, чи підпадає судове провадження, що розглядається в основному провадженні, під дію Директиви 93/13.³⁷

Таким чином, Суд нагадав, що для того, щоб визначити, чи можна ефективно посилатися на Директиву 93/13 у таких провадженнях, необхідно дослідити предмет цього провадження та конкретні особливості спору, частиною якого воно є, а також можливу наявність потенційно несправедливої умови в договорі іпотечного кредиту, який став предметом такого провадження.

Щодо, по-перше, предмета провадження, Суд повторив свою практику, згідно з якою на Директиву 93/13 не можна в принципі ефективно посилатися у спорі, який стосується захисту речових прав, що походять від права власності, законно набутого продавцем або постачальником після продажу на аукціоні.³⁸ Він також зазначив, що національний суд не може проводити перевірку несправедливості договірних умов, яка призвела б до анулювання актів передачі права власності на нерухоме майно в ситуації, коли процедура стягнення за іпотекою, яка призвела до цієї передачі, завершена, а права власності на це майно були передані третій стороні без оскарження законності передачі.³⁹ У цьому контексті Суд зазначив, що предмети позовів, що розглядаються в основному провадженні, можна відрізнити від тих, що розглядаються в його вищезгаданій практиці. Особливістю спору в основному провадженні є те, що національний суд, який звернувся із запитом, розглядає (i) позов про виселення відповідачів з їхнього сімейного будинку, поданий заявником при здійсненні свого права власності, набутого в результаті позасудового продажу на аукціоні цього будинку, та (ii) зустрічний позов, за яким відповідачі оскаржують законність передачі права власності на цей будинок заявнику на тій підставі, що умови, за яких відбулася ця передача, не відповідають вимозі ефективного судового захисту.⁴⁰

Отже, на відміну від спору, який розглядався у справі, що призвела до рішення у справі *Banco Santander*,⁴¹ спір в основному провадженні стосується не лише захисту

³⁷ А саме, сфера застосування статті 6(1) та статті 7(1) Директиви 93/13.

³⁸ Рішення від 07 грудня 2017 року, *Banco Santander* (Справа C-598/15, EU:C:2017:945, пункти 44 та 47).

³⁹ Рішення від 17 травня 2022 року, *Ibercaja Banco* (C-600/19, EU:C:2022:394, пункт 57).

⁴⁰ Як передбачено статтею 47 Хартії та статтею 7(1) Директиви 93/13.

⁴¹ Рішення від 07 грудня 2017 року, *Banco Santander* (C-598/15, EU:C:2017:945).

прав на нерухоме майно, набутих після продажу нерухомого майна на аукціоні, але й умов, за яких провадження щодо звернення стягнення на майно, яке було предметом іпотеки, могло призвести до передачі цих прав компанії, яка зробила успішну ставку. У цій справі у своєму зустрічному позові відповідачі в основному провадженні не посилаються проти набувача нерухомого майна, який є третьою стороною за договором іпотечного кредиту щодо цього майна, на підстави для анулювання цього договору або деяких його умов, а оскаржують саму законність передачі права власності на це майно цьому набувачу.

По-друге, що стосується конкретних особливостей спору, частиною якого є виконавче провадження, та, зокрема, ставлення споживачів до розглянутого позасудового виконавчого провадження, Суд зазначив, що його не можна вважати повністю пасивним.

Відповідачі подали позов, прагнучи запобігти продовженню цього провадження, додавши заяву про вжиття тимчасового заходу з метою зупинення провадження. На думку національного суду, який звернувся за попереднім рішенням, цей правовий засіб був би єдиним засобом протидії проведенню позасудового продажу з аукціону. З урахуванням оцінки, яку має провести цей суд, той факт, що після продажу з аукціону ці відповідачі відкликали цей позов, не може поставити під сумнів висновок про те, що ці відповідачі не залишалися пасивними, оскільки вони могли обґрунтовано вважати, що відповідна дія стала безпредметною.

Крім того, національний суд, який звернувся за попереднім рішенням, зазначив, що відповідачі повідомили заявника на другому раунді аукціону про існування заяви про вжиття тимчасового заходу для зупинення звернення стягнення на відповідне іпотечне майно, яка очікувала розгляду. Така оцінка фактів належить до компетенції національного суду та зобов'язує Суд справедливості ЄС, хоча заявник заперечує, що його було повідомлено про існування такої заяви.

По-третє, національний суд, який звернувся за попереднім рішенням, вважав, що на дату продажу з аукціону існували підтверджуючі докази щодо можливої наявності потенційно несправедливої умови в договорі, на якому ґрунтувалося стягнення відповідного іпотечного майна. Він висловив сумніви щодо того, чи відповідає пункт про прискорення стягнення, який призвів до цього стягнення, вимозі прозорості.

З огляду на вищезазначене, Суд вважав, що, на відміну від справи, яка призвела до рішення у справі *Banco Santander*,⁴² відповідачі не залишалися пасивними у позасудовому провадженні щодо стягнення. Навпаки, вони скористалися засобами правового захисту, передбаченими національним законодавством, щоб протистояти цьому стягненню, одночасно інформуючи осіб, яких це стягнення стосується, про свої дії. Однак це провадження щодо стягнення продовжилось та завершилось продажем з аукціону їхнього сімейного будинку за відсутності будь-якого судового перегляду підстави боргу, сплати якого банк вимагав, навіть попри наявність підтверджувальних доказів щодо потенційної несправедливості пункту про прискорення стягнення,

⁴² Рішення від 07 грудня 2017 року, *Banco Santander* (C-598/15, EU:C:2017:945).

на якому ґрунтувалося це стягнення. За таких обставин захист правової визначеності вже здійсненої передачі права власності стосовно третьої сторони ⁴³ не може вважатися абсолютним.

Отже, Суд постановив, що сфера дії Директиви 93/13,⁴⁴ у поєднанні зі статтями 7 та 47 Хартії⁴⁵, охоплює судові провадження, в яких (i) компанія, яка була переможцем торгів на майно у вигляді сімейного будинку споживача, проданого в контексті позасудового стягнення на майно, наданого цими споживачами в іпотеку на користь кредитора, що діє в рамках комерційної діяльності, подає клопотання про виселення цього споживача, та (ii) споживач оскаржує шляхом зустрічного позову законність передачі права власності на це майно компанії, яка зробила переможну ставку, причому ця передача відбулася, незважаючи на судові провадження, яке все ще тривало на момент цієї передачі та яке вимагало зупинення примусового звернення стягнення на це іпотечне майно на тій підставі, що в договорі, на якому ґрунтувалося це звернення стягнення, були несправедливі умови, причому компанія, яка зробила переможну ставку, була попередньо повідомлена цим споживачем про ці незавершені провадження. Цей підхід застосовується тією мірою, якою на момент відповідного продажу існували підтверджуючі докази того, що умови були потенційно несправедливими, і що споживач скористався засобами правового захисту, якими пересічний споживач міг обґрунтовано скористатися з метою отримання судового перегляду цих умов.

По-друге, Суд постановив, що Директива 93/13, у поєднанні зі статтями 7 та 47 Хартії, які гарантують право на житло та на ефективний судовий захист, перешкоджає національному законодавству⁴⁶, яке дозволяє продовжувати позасудове стягнення на предмет іпотеки у вигляді сімейного будинку цього споживача, наданий споживачем на користь кредитора, який діє в ході ведення комерційної діяльності, незважаючи на наявність клопотання, що перебуває на розгляді суду, про прийняття тимчасового заходу, що вимагає зупинення цього стягнення, та підтверджуючих доказів щодо можливої наявності потенційно несправедливої умови в договорі, на якому ґрунтувалося це стягнення. Цей підхід застосовується, коли це законодавство не передбачає жодної можливості досягнення судовим шляхом анулювання цього стягнення на підставі наявності несправедливих умов у цьому договорі.

У цій справі, і з урахуванням перевірок національного суду, засоби правового захисту, доступні відповідачам на дату продажу з аукціону, про який йде мова, не відповідали вимозі ефективного судового захисту.

⁴³ На яке Суд посилався у рішеннях від 07 грудня 2017 року, Banco Santander (C-598/15, EU:C:2017:945, пункт 45), та від 17 травня 2022 року, Ibercaja Banco (C-600/19, EU:C:2022:394, пункт 57).

⁴⁴ А саме стаття 6(1) та стаття 7(1) Директиви 93/13.

⁴⁵ Право на житло та ефективний судовий захист.

⁴⁶ Zákon č. 527/2002 Z. z. o dobrovol'ných dražbách a o doplnení zákona Slovenskej národnej rady č. 323/1992 Zb. o notároch a notárskej činnosti (Notársky poriadok) v znení neskorších predpisov (Закон № 527/2002 про добровільні аукціони та внесення змін до Закону № 323/1992 про нотаріусів і нотаріальну діяльність (Нотаріальний кодекс)) («Закон про добровільні аукціони»).

По-перше, ці засоби правового захисту не пропонували ефективної можливості зупинити проведення цього продажу з аукціону в контексті виконавчого провадження, щоб забезпечити судовий перегляд потенційно несправедливої умови договору, що призвела до такого стягнення, навіть якщо клопотання про зупинення перебувало на розгляді суду. Стаття 7(1) Директиви 93/13 вимагає, щоб споживач не був позбавлений ефективної можливості домогтися зупинення виконавчого провадження, порушеного відповідно до виконавчого документа, що ґрунтується на договірній умові, дійсність якої оскаржується в суді на підставі її несправедливості. За відсутності такого зупинення рішення, яким ця умова визнається несправедливою, надасть цьому споживачеві лише подальший захист суто компенсаційного характеру, який буде неповним і недостатнім. Ця вимога є ще більш виправданою, коли, як у цьому випадку, виконавче провадження стосується житла споживача та його сім'ї, захист якого підпадає під дію основоположного права на повагу до приватного та сімейного життя.⁴⁷

По-друге, ці засоби правового захисту не надали відповідачам можливості подати заяву про анулювання цього продажу з аукціону через наявність несправедливої умови в договорі, на якому ґрунтувався цей продаж,⁴⁸ незважаючи на наявність переконливих доказів щодо потенційної несправедливості цієї умови.

Суд додав, що, враховуючи нещодавню судову практику Верховного Суду Словацької Республіки щодо Закону про добровільні аукціони,⁴⁹ можливість тлумачення цього Закону,⁵⁰ який відповідає положенням Директиви 93/13, не видається виключеною. У зв'язку з цим, якщо національний суд, що звернувся за попереднім рішенням, вважає, що він має право тлумачити цей Закон саме таким чином, то стосовно підстав для анулювання, передбачених у ньому, цей Закон також передбачає, що заява про анулювання має бути подана протягом трьох місяців з дати прийняття виграшної пропозиції. Національний суд має перевірити те, що не можна було обґрунтовано очікувати, що відповідачі подадуть позов про анулювання відповідного продажу з аукціону на підставі Закону про добровільні аукціони, оскільки вони не могли передбачити тлумачення цього Закону Верховним Судом Словацької Республіки, зроблене ним через п'ять років після цього продажу.

Важливість суспільного інтересу, що лежить в основі захисту, який ця Директива надає споживачам, та необхідність забезпечення ефективності прав, які окремі особи отримують з цієї Директиви, гарантують, що за відсутності ефективних засобів правового захисту, що дозволяють їм відстоювати свої права згідно з цією Директивою до дати прийняття виграшної пропозиції, відповідачі в основному провадженні не будуть обмежені у часі для оскарження стягнення, яке призвело до цього прийняття.

⁴⁷ Стаття 7 Хартії.

⁴⁸ Пункт 21(2) Закону про добровільні аукціони передбачає право подати заяву про анулювання продажу протягом трьох місяців з дати прийняття виграшної пропозиції у разі оскарження дійсності договору, що створює відповідне обтяження, або порушення положень цього Закону.

⁴⁹ У своїх письмових зауваженнях уряд Словаччини стверджує, що в судовій практиці, що датується 2022 роком, підтвердженій у 2023 році, Верховний суд Словацької Республіки тлумачив пункт 21(2) Закону про добровільні аукціони таким чином, що наявність несправедливих умов у договорі, на якому ґрунтується позасудове виконання, є підставою для анулювання продажу, здійсненого в контексті цього виконання.

⁵⁰ Зокрема, пункт 21(2) Закону про добровільні аукціони.

Суд також зазначив, що оскільки національний суд, який звернувся за попереднім рішенням, може визнати продаж з аукціону недійсним і, як наслідок, відновити правовідносини між відповідачами та банком до здійснення цього продажу, цей суд повинен розглянути, з урахуванням чинного національного законодавства, можливість допустити цей банк до участі в провадженні відповідно до будь-яких відповідних процесуальних норм.

VII. Навколишнє середовище: Директива про охорону природних оселищ та дикої фауни і флори

Рішення Суду справедливості ЄС (П'ята Палата), 12 червня 2025 року, *Eesti Suurkiskjad*, C-629/23

[Посилання на повний текст рішення](#)

Звернення за попереднім рішенням – Охорона природних оселищ та дикої фауни і флори – Директива 92/43/ЄЕС – Перший підпункт статті 1(i) – Природоохоронний стан виду – Поняття – Стаття 14 – Заходи з управління – Вилучення з дикої природи та експлуатація, сумісні зі збереженням або відновленням сприятливого природоохоронного стану виду – Другий підпункт статті 1(i) – Оцінка того, чи є природоохоронний стан відповідного виду сприятливим – Сукупні умови – *Canis lupus* (вовк) – Класифікація в категорії «вразливий» Червоного списку Міжнародного союзу охорони природи – Види тварин, що входять до популяції, природний ареал якої простягається за межі території Держави-члена – Врахування обміну з популяціями того самого виду, що мешкають у сусідніх Державах-членах або в третіх країнах – Стаття 2(3) – Врахування економічних, соціальних і культурних вимог, а також регіональних та місцевих характеристик

Щодо звернення за попереднім рішенням, поданим Riigikohus (Верховний Суд, Естонія), Суд відповів на кілька питань, що стосуються захисту вовка (*Canis lupus*) відповідно до Директиви про охорону природних оселищ та дикої фауни і флори⁵¹, зокрема статтю 14 цієї директиви,⁵² яка дозволяє вживати таких заходів, як обмеження полювання, яке в принципі дозволено в Естонії,⁵³ якщо таке обмеження є необхідним для збереження сприятливого стану популяції відповідного виду.

У 2020 році компетентний орган Естонії розпорядженням встановив квоту на полювання на вовків на мисливський сезон 2020–2021 років в Естонії. Заявник та скаржник за касаційною скаргою в основному провадженні («заявник в основному провадженні»), естонська асоціація з охорони навколишнього середовища, оскаржили законність цього розпорядження, стверджуючи, що передумова, на якій воно ґрунтується, а саме те, що стан збереження вовка в Естонії є сприятливим, є неправильною.

⁵¹ Директива Ради 92/43/ЄЕС від 21 травня 1992 року про охорону природних оселищ та дикої фауни і флори (ОВ L 206, 22.07.1992, с. 7), зі змінами, внесеними Директивою Ради 2013/17/ЄС від 13 травня 2013 року (ОВ 2013 L 158, с. 193.) («Директива про оселища»).

⁵² Див. Статтю 14(1) Директиви про оселища: «Якщо на підставі нагляду, передбаченого статтею 11, Держави-члени вважають за необхідне, вони повинні вживати заходів для забезпечення сумісності вилучення з дикої природи екземплярів дикої фауни і флори, перелічених у додатку V, а також їх експлуатації із збереженням їх сприятливого природоохоронного стану.»

⁵³ Оскільки популяції вовків в Естонії включені до Додатку V(a) до Директиви про оселища і, отже, можуть бути об'єктом полювання. Таким чином, ці популяції становлять виняток із загального правила, згідно з яким полювання на вовків, як правило, заборонено відповідно до статті 12 цієї Директиви, що розглядається в поєднанні з Додатком IV(a) до неї.

У цьому контексті «сприятливий» стан збереження Балтійської популяції вовка, яка, у свою чергу, є частиною Євразійської популяції цього виду тварин, ареал природного поширення якого охоплює Естонію, Латвію, Литву, північний схід Польщі та деякі сусідні треті країни, не заперечується. Однак, з огляду на класифікацію естонської регіональної популяції Міжнародним союзом охорони природи (МСОП), ця популяція, на думку заявника в основному провадженні, не може вважатися такою, що перебуває в природоохоронному стані.

Розглядаючи касаційну скаргу, подану цією стороною проти відхилення її оскарження цього розпорядження, запитуючий суд по суті поставив питання про те, чи стаття 1(i) Директиви про охорону природних оселищ та дикої фауни і флори, яка визначає поняття стану збереження виду та умови для визначення того, чи є стан збереження виду сприятливим, має тлумачитися в тому сенсі, що віднесення до категорії «вразливий» Червоного списку МСОП популяції виду тварин, що мешкає на території Держави-члена, виключає можливість визнання природоохоронного стану цього виду на території цієї Держави-члена «сприятливим» у розумінні цього положення. Крім того, цей суд, по суті, прагне встановити, чи слід тлумачити статтю 1(i) цієї Директиви в тому сенсі, що прийняття Державою-членом заходів управління відповідно до статті 14(1), тягне за собою обов'язок забезпечити, щоб природоохоронний стан популяції цього виду, що мешкає на території цієї Держави-члена, був сприятливим, або ж ця Держава-член може враховувати природоохоронний стан всієї популяції, природний ареал якої простягається за межі території цієї Держави-члена, і, залежно від обставин, в якій мірі та за яких умов вона може це робити.

У цьому контексті запитуючий суд поставив питання про те, чи можуть економічні, соціальні та культурні вимоги, а також регіональні та місцеві особливості враховуватися при оцінці природоохоронного стану виду.

Висновки Суду

По-перше, Суд справедливості ЄС зазначив, що дискреційні повноваження Держав-членів щодо визначення необхідності вжиття заходів відповідно до статті 14(1) Директиви про охорону природних оселищ та дикої фауни і флори обмежуються обов'язком забезпечити, щоб відлов у дикій природі особин виду та їх експлуатація були сумісні з підтриманням сприятливого природоохоронного стану цього виду. Зокрема, якщо вид тварин має несприятливий природоохоронний стан, компетентні органи повинні вжити заходів у значенні цього положення з метою поліпшення природоохоронного стану відповідного виду таким чином, щоб у майбутньому його популяції були збережені в сприятливому стані у стійкий спосіб.

Сприятливий природоохоронний стан популяції відповідного виду в їхньому природному ареалі повинен існувати і оцінюватися, в першу чергу і обов'язково, на місцевому та національному рівнях. Якщо природоохоронний стан виду не є сприятливим у Державі-члені, на територію якої поширюється його природний ареал,

принаймні потенційно, цей вид не може виконувати там свою екологічну функцію, або, принаймні, не в повній мірі, навіть якщо популяція відповідного виду, що перебуває в цій Державі-члені, є частиною популяції, природоохоронний стан якої є сприятливим.

При цьому віднесення національної популяції виду до категорії «вразливих» Червоного списку МСОП само по собі не виключає того, що природоохоронний стан цього виду на території відповідної Держави-члена може бути визнаний сприятливим, якщо виконуються сукупні умови, встановлені в другому підпункті статті 1(i) Директиви про охорону природних оселищ та дикої фауни і флори.

У цьому контексті популяції видів тварин, зокрема вовків, які також присутні в інших Державах-членах або третіх країнах, що межують з Державою, яка планує вжити заходів з управління відповідно до статті 14(1) Директиви про охорону природних оселищ та дикої фауни і флори, будуть мати значення для останньої Держави-члена з метою встановлення, чи є природоохоронний стан популяції цього виду, що перебуває на її території, сприятливим. Їхнє значення залежить від того, чи існують обміни між цими популяціями, які можуть впливати на вид, що може позначитися на довгостроковому розподілі та чисельності цієї популяції на цій території.

У випадках, коли ситуація на даний момент є задовільною, необхідно все ж таки забезпечити її стабільність, щоб визнати природоохоронний стан виду сприятливим.

У зв'язку з цим слід, зокрема, враховувати, по-перше, будь-які передбачувані зміни, які можуть вплинути на обмін між популяцією, що мешкає в Державі-члені, та іншими популяціями, що входять до складу тієї ж популяції. По-друге, слід враховувати рівень правового захисту, яким користується відповідний вид у сусідніх Державах-членах та третіх країнах. По-третє, ще більшу вагу слід надавати відноsinам з популяціями інших Держав, де відповідні Держави-члени та треті країни не тільки застосовують порівнянні норми правового захисту, але й співпрацюють з метою захисту відповідних видів та координують, наприклад, свої заходи захисту таким чином, щоб оптимізувати обмін між відповідними популяціями.

Крім того, з метою забезпечення того, щоб вилучення з дикої природи екземплярів виду та їх використання були сумісні з підтриманням сприятливим природоохоронним станом цього виду, може виявитися необхідним, щоб Держави-член, на території якої присутня популяція вовків, що є частиною популяції, природний ареал якої простягається за межі цієї території, коли вона планує врахувати обмін між популяцією вовків, що мешкає на цій території, та популяціями, що мешкають у сусідніх Державах-членах або третіх країнах, обмінюватися з цими Державами-членами та третіми країнами інформацією про транскордонні переміщення, що спостерігаються у зразків цього виду, та про заходи управління, які ці Держави-члени або треті країни вживають або мають намір вжити щодо популяцій, що мешкають на їхніх відповідних територіях. По-перше, такий обмін інформацією може зробити більш точною оцінку відповідною Державою-членом чисельності власної популяції. По-друге, отримання інформації про заходи з управління,

що застосовуються або плануються відповідними Державами-членами або третіми країнами, може бути необхідним для того, щоб відповідна Держава-член могла забезпечити, щоб відповідний вид міг вважатися таким, що фактично має сприятливий природоохоронний стан на її території. Нарешті, інформація про заходи, що застосовуються або плануються сусідніми Державами-членами або третіми країнами, може бути необхідною для того, щоб відповідна Держава-член могла забезпечити, щоб заходи, які вона планує вжити щодо цього виду, були сумісні з підтриманням сприятливого природоохоронного стану цього виду на її території.

По-друге, Суд справедливості ЄС зазначив, що економічні, соціальні та культурні вимоги, а також регіональні та місцеві особливості, згадані в статті 2(3) Директиви про охорону природних оселищ та дикої фауни і флори, які, крім того, не становлять самостійного відступу від загальної системи захисту, встановленої цією Директивою, не можуть бути використані для недотримання зобов'язання забезпечити, щоб вилучення з дикої природи екземплярів особин видів та їх експлуатація були сумісні з підтриманням природоохоронного стану цих видів, яке обмежує дискреційне право Держав-членів відповідно до статті 14 цієї Директиви. Лише в межах цієї свободи дискреційного розсуду Держави-члени в принципі можуть враховувати ці вимоги та особливості.

Огляд практики Суду справедливості Європейського Союзу. Рішення за червень 2025 року. Відп. за вип.: Перший заступник керівника Апарату Верховного Суду, д-р юрид. наук Р. Ш. Бабанли. Опрацювання та переклад рішень: О. Ю. Тарасенко, Д. О. Мудрак, Т. Р. Цибульська, К. Д. Кузнецова. Київ, 2025. – 32 с.

Застереження:

1. Огляд практики Суду справедливості Європейського Союзу підготовлено на матеріалах Бюлетенів Суду справедливості Європейського Союзу, розміщених на вебсайті:

https://curia.europa.eu/jcms/jcms/p1_3471594/en/

2. Переклад описів рішень є неофіційним та має на меті надати можливість загального ознайомлення із підходом Суду справедливості Європейського Союзу до вирішення правових проблем. Для повного розуміння суті висловленої в судовому рішенні правової позиції необхідно ознайомитися з його повним текстом, розміщеним на вебресурсі Суду справедливості Європейського Союзу: https://curia.europa.eu/jcms/jcms/p1_3471594/en/

3. Інформація має суто допоміжний та довідковий характер і не має на меті висвітлити суть усієї проблематики, яка вирішується відповідними судовими рішеннями.

Стежте за нами онлайн

 fb.com/supremecourt.ua

 [@supremecourt_ua](https://www.instagram.com/supremecourt_ua)

 t.me/supremecourtua

 x.com/supremecourt_ua

 so.supreme.court.gov.ua